

Betreft: Advies m.b.t. Evaluatie Minimabeleid Gemeente Waddinxveen

Datum: 30-09-2023

1. Aanleiding

De gemeente Waddinxveen wil het huidige minimabeleid en het aanbod aan minimaregelingen herijken. Er is een evaluatie door middel van divers onderzoek uitgevoerd door KWIZ en in een integraal rapport 'Herijking Minimabeleid Gemeente Waddinxveen' zijn alle deelonderzoeken weergegeven.

De evaluatie geeft inzicht in:

- De omvang en kenmerken van de doelgroepen voor armoede.
- De effecten van het beleid op de doelgroepen en de inkomens.
- Hoe de doelgroep het beleid beoordeelt.
- Wat de ketenpartners en interne medewerkers van het beleid en de uitvoering ervan vinden.
- Welke bouwstenen de bovengenoemde aspecten opleveren bij het formuleren van het nieuwe beleid.

De PAR is gevraagd haar adviezen en ideeën te geven op het onderzoek en aanbevelingen te geven om daarmee het rapport te verrijken.

2. Proces

De PAR overlegt haar adviezen en aanbevelingen naar aanleiding van het rapport 'Herijking Minimabeleid Gemeente Waddinxveen'. Wanneer het rapport leidt tot het formuleren van nieuw of gewijzigd beleid dan zal dit beleid formeel voor advies worden voorgelegd aan de PAR.

De PAR waardeert dat de gemeente in deze fase al vraagt om te reageren en aan te vullen. De PAR heeft een werkgroep geformeerd. Op 20 september jl. heeft mevrouw Donk, beleidsadviseur van de gemeente Waddinxveen, het rapport nader toegelicht aan een afvaardiging van de werkgroep en was er gelegenheid om verhelderingsvragen te stellen.

Tijdens de toelichting reikte mevrouw Donk een overzicht uit van alle organisaties en voorzieningen die de inwoners van Waddinxveen een steuntje in de rug kunnen geven. Een complexe hoeveelheid en dat staat dan nog los van alle landelijke organisaties en voorzieningen. Een hoeveelheid die ook risicovol kan zijn in de uitvoering, bijvoorbeeld het ontstaan van willekeur.

Deze hoeveelheid en complexiteit deed de PAR denken aan de 'lectorale re de' van mevrouw Custers, lector aan de Hogeschool van Amsterdam, van april dit jaar. Zij citeerde tijdens deze rede een mail van iemand die de hoeveelheid en complexiteit illustreert. Deze mail was als volgt:

Hoi! / Vertel.

Ik heb geen geld om rond te komen. / Wat kun je niet betalen?

Zorg. / Daar is zorgtoeslag voor.

Huur. / Daar is huurtoeslag voor.

Energie. / Daar is energietoeslag voor.

*Mijn kinderen. / Daar is kinderbijslag voor.
Ze hebben van alles nodig. / Daar is het kindgebonden budget voor.
De opvang. / Daar is kinderopvangtoeslag voor.
Ze hebben een laptop nodig voor school. / Daar hebben we een regeling voor.
Ze willen graag sporten, en ik ook. / Daar hebben we het sportfonds voor.
Maar dan kom ik nog steeds niet rond. / Dan kun je bijzondere bijstand aanvragen.
Maar ik ben alleenstaande ouder. / Daar hebben we de ALO-kop voor [de toeslag voor alleenstaande ouders in het kindgebonden budget].
Weet je hoe duur de tram is? / Daar hebben we de speciale pas voor.
En mijn eten? / De voedselbank.
En het ontbijt voor mijn kinderen? / Daar kun je sinds gisteren een supermarktbon voor aanvragen.
Maandverband? / Daar hebben we gratis uitgiftepunten voor.
Ik vind het moeilijk te overzien. / Daar hebben we een coach voor.
Ik bedoel: al dat geld, al die formulieren... / Daar hebben we een budgetmaatje voor.
Kan ik niet gewoon iets meer per maand krijgen? Dan kan ik het gewoon zelf regelen. Zou me sowieso heel veel tijd schelen. / Nee. Daarom hebben we al deze regelingen.*

Het is daarom goed dat er door de Gemeente Waddinxveen gedegen onderzoek is gedaan.

3. Advies onderzoek

De respons op de enquête, een belangrijk onderdeel van het onderzoek, is niet voldoende. De PAR vraagt zich af of een enquête het middel is om de minima als doelgroep te bereiken. Daarnaast neemt dat niet weg dat ook de doelgroep de verantwoordelijkheid heeft om te participeren in een dergelijk onderzoek.

Advies 1: *De PAR is van mening dat het structureel gebruik maken van klantenpanels waarmee voortdurend het minimabeleid geëvalueerd kan worden de gemeente meer respons en inzicht geeft. Daarnaast om in een onderzoek gebruik te maken van dialoogsessies met de doelgroep om uitkomsten van onderzoeken te toetsen en te verdiepen.*

Verder is er sprake van één moment van meten. De discussie rondom bestaanszekerheid die op dit moment landelijk wordt gevoerd, leidt naast inmiddels vastgestelde wijzigingen, zoals het stoppen van de energietoeslag, zeer waarschijnlijk tot nieuwe wijzigingen.

Advies 2: *De PAR vraagt de gemeente het beleid niet alleen aan te passen op basis van één meetmoment en te waken voor optimisme in huidige en op één moment verzamelde cijfers en te anticiperen op nieuwe (landelijke) ontwikkelingen.*

Sociale participatie is het doel van het minimabeleid in Waddinxveen. De invloed daarop hangt niet alleen af van de lokale voorzieningen die door de Gemeente Waddinxveen worden verstrekt/uitgevoerd of uitvoering door andere lokale organisaties. De regelingen die landelijk worden uitgevoerd, hebben een veel groter financieel effect.

Advies 3: *De PAR is van mening dat het bereiken van sociale participatie alleen kan als er vanuit één*

(decentraal) loket zowel kennis en informatie beschikbaar is over de landelijke en lokale regelingen/voorzieningen zodat de doelgroep maximaal en in samenhang kan worden bediend.

Uit het onderzoek komt naar voren dat het gebruik van de voorzieningen divers is. Dat kan iets zeggen over de mogelijkheden van toepassing van de voorzieningen, de uitvoering door de gemeente Waddinxveen en lokale organisaties en de communicatie over en beschikbaarheid van de voorzieningen.

Advies 4: *De PAR ziet een succesvolle uitvoering door Stichting Leergeld. Blijkbaar slaagt deze stichting er in om de doelgroep te bereiken en gebruik van de voorzieningen te realiseren. De PAR vraagt nader te onderzoeken wat daarvan het succes is en tevens uitvoering van meer voorzieningen die gericht zijn op kinderen zoals de bijdrage schoolkosten te beleggen bij deze stichting. Een goede verstandhouding en een directe relatie zijn van belang en het kan zijn dat de stap naar de gemeente Waddinxveen een extra drempel is en dat uitvoering bij bijvoorbeeld een stichting leergeld kan leiden tot een hogere sociale participatie. Oftewel wat werkt en wat werkt niet.*

De informatie en communicatie vanuit en de bereikbaarheid van de gemeente is een kritisch punt in het rapport. Nabijheid, beschikbaarheid en een mens die je integraal (lokaal en landelijk) kan ondersteunen en naast je staat, past bij de doelgroep. Het gaat niet alleen om het gebruik van 'Jip en Janneke taal' maar ook om de directe begeleiding en ondersteuning van een maatje.

Advies 5: *De PAR ziet een decentrale nabijheid en beschikbaarheid in de wijken als sleutel om aansluiting te krijgen tussen de beleidswereld en de leefwereld van de doelgroep in combinatie met de lokale organisaties. Dit vraagt een visie en inzet niet alleen voor het minimabeleid maar in de breedte van het sociaal domein maar vooral op die van de lokale Waddinxveense gemeenschap. Verder vraagt de PAR zich af welke voorbeelden uit andere gemeenten zijn onderzocht in het bereiken van de doelgroep.*

4. Advies scenario's

Er worden drie scenario's geschetst. Het eerste scenario geldt voor iedereen van de doelgroep. Het tweede scenario kent naast participatie ook een onderdeel gezondheid. Het derde scenario kent naast een tegemoetkoming voor aanschaf ook een duurzaamheidsaspect.

Advies 6: *De PAR is van mening dat scenario twee onderdeel moet zijn van het gezondheidsbeleid van de gemeente Waddinxveen en niet van het minimabeleid. Meer bewegen en sporten kan een bijdrage leveren aan het voorkomen van of een minder beroep hoeven te doen op de gezondheidszorg. De vraag is hoe dan het geschetste financiële plaatje eruit ziet.*

Het derde scenario kan onderdeel zijn van het duurzaamheidsbeleid en anders is het mogelijk om via de bijzondere bijstand een aanvraag in te dienen voor vervanging van huishoudelijke apparatuur. De PAR geeft de voorkeur aan het eerste scenario maar dan wel met een gehele vergoeding van het eigen risico. Bij een uitvoering waarbij een gedeeltelijke vergoeding aan de orde is het advies dat deze pas plaatsvindt nadat het eigen risico waar geen vergoeding voor wordt verkregen eerst van toepassing is.

Wat betreft de uitvoering van deze regeling is de PAR van mening om deze, indien mogelijk, direct bij de zorgverzekeraar onder te brengen waarmee het collectieve contract is afgesloten.

Er wordt in het rapport kort ingegaan op de consequenties zowel lokaal als landelijk als de minima boven de 130% van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm) komt en/of men van een uitkeringssituatie in een betaalde baan komt. De PAR mist een scenario waarin dit wordt opgepakt.

Advies 7: De PAR ziet graag een scenario waarin een glijdende schaal wordt gehanteerd wanneer de 130% Wsm wordt overschreden. Daarmee wordt voorkomen dat naast een inkomensval ook een participatieval ontstaat.

5. Aanbevelingen

De PAR vult graag de aanbevelingen uit het rapport aan met die in januari 2023 door de PAR zijn overlegd met wethouder Leferink. De aanleiding toen was de vraag van de wethouder mee te denken over het vraagstuk hoe de minima beter kan worden bereikt en daarbij ook mogelijke voorstellen te doen voor verbetering van de regelingen.

Onderstaande zijn deze aanbevelingen integraal opgenomen en deels overlappend met de adviezen van de PAR zoals opgenomen in deze notitie.

1. **Aanpassingen van regelingen.**

Het (intensiever) gebruikmaken van de mogelijkheden zal bijdragen tot het vergroten van het benuttingspercentage van de diverse regelingen. In een motie die werd aangenomen door de Gemeenteraad in september 2016 werd reeds aangedrongen op het streven naar een bereik van 75 %.

- a. *Vergroot de mogelijkheid schulden kwijt te schelden. Hanteer daar waar mogelijk de 130% Wsm.*
- b. *Kosten voor bewindvoering komen nu ten laste van betrokkene. Neem deze kosten voor rekening van de gemeente.*
- c. *Neem als gemeente voor bewindvoering een organisatie in de arm.*
- d. *Zet energiecoaches in, die bij mensen langs gaan om vrij simpele maar effectieve maatregelen te nemen om energie te besparen.*
- e. *Geef ondernemers de ruimte de uitkeringen uit verschillende regelingen gespreid terug te betalen.*
- f. *Tot een bepaald inkomensniveau vrijstellen van eigen bijdrage ziektekosten.*
- g. *Verhoog de inkomensgrens voor regelingen naar 150 % minimumloon.*
- h. *Verdubbel de tegemoetkoming voor gehandicapten.*
- i. *Laat energiecoaches, die achter de voordeur komen informatie geven over regelingen waar mensen een beroep op kunnen doen.*
- j. *Help mensen die problemen met hun budget hebben met bijvoorbeeld gespreide beschikbaarstelling van geld uit regelingen.*

2. **Mogelijkheden om mensen te bereiken die voor hulp in aanmerking komen.**

- a. *Zet alle regelingen inzichtelijk en in begrijpelijke taal op een rijtje.*

- b. Schakel verenigingen, buurthuizen, huisartsen en hulpverleners in om bekendheid te geven aan bestaande regelingen.*
- c. Geef de Voedselbank mogelijkheden tot actieve voorlichting over regelingen.*
- d. Maak flyers, bilboards om informatie te geven over regelingen.*
- e. Laat bij de Formulierenbrigade informatie over regelingen beschikbaar stellen.*
- f. Gebruik de ervaringen met het project 'Vroegsignalering' om kans op schulden te verkleinen.*
- g. Bezie de mogelijkheid woningcorporaties in te schakelen voor informatievoorziening over regelingen.*
- h. Maak een sociaal loket, waar mensen binnen kunnen lopen met vragen.*
- i. Stel voor het bedrijfsleven een vertrouwenspersoon aan, die informatie kan geven over regelingen.*
- j. Creëer ontmoetingsruimten waar mensen kunnen binnenlopen en waar gesprekken kunnen worden gevoerd en informatie kan worden verstrekt.*
- k. Bezie actief of als mensen van een bepaalde regeling gebruik maken, een andere regeling ook toepasbaar is.*
- l. Gebruik de ervaringskennis van inwoners die een beroep op een bepaalde regeling hebben gedaan om de kennis te verspreiden.*
- m. Uit onderzoek blijkt dat 11 tot 13 % van de bevolking niet met digitale middelen bereikt kan worden, besteed aandacht aan informatie op papier.*
- n. Werk aan een sociale infrastructuur waarin ontmoetingsplaatsen, organisaties als Wadwijzer, Voedselbank zijn opgenomen voor signalering en informatievoorziening.*

6. Vervolg

De PAR hoort graag hoe de stappen op inhoud en in tijd eruit zien na de adviezen van de PAR en de gegeven aanbevelingen. Met name wanneer de PAR een adviesaanvraag voor nieuw of gewijzigd beleid met betrekking tot de minima tegemoet kan zien.

Vanzelfsprekend zijn wij als Participatie Adviesraad graag bereid met u in gesprek te gaan om een en ander toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Aad van Holsteijn
Voorzitter van de PAR